

Colònia Viladomiu Nou

Gironella

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A l'extrem sud del municipi, a peu de riu Llobregat.
Emplaçament L'accés a la colònia des de la C-16z; aprox. 1,5 quilòmetres al sud de la barriada de Cal Bassacs.

Coordenades:

Latitud: 42.00392
Longitud: 1.8859
UTM Est (X): 407738
UTM Nord (Y): 4650812

Classificació

Número de fitxa 08092 - 56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Observacions protecció: Patrimoni Industrial i BIPCC
Número inventari si.IPA, 3326
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: públic/privat. Diversos propietaris.

Fitxes associades:

[Sagrat Cor de Jesús de Viladomiu Nou](#)

[Torre de l'amo de Viladomiu Nou](#)

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Descripció

Els terrenys que ocupa la colònia Viladomiu Nou formaven part de la mateixa propietat de Cal Feliu, a qui uns anys abans Tomàs Viladomiu Bertran havia adquirit una parcel·la la Plana de Sant Marc per construir la colònia que després s'anomenaria Viladomiu Vell; aquesta nova parcel·la anomenada la Clau de Sant Marc (i altres que adquiriria a posteriori), defineixen un meandre del riu Llobregat, just per sota de Viladomiu Vell, en el que a partir del 1880??? i durant xxxx període, s'hi anà bastint la colònia: La part productiva, la fàbrica i edificis annexes està situada a peu de riu, en paral·lel a aquest, amb la resclosa i el canal. I els edificis més emblemàtics de la colònia, situats tots al nivell superior i que conformen el conjunt d'habitatges dels treballadors, l'església, la torra de l'amo, les escoles, la plaça i el passeig. La colònia s'anà construint gradualment, tot acollint i ampliant serveis i habitatges a mesura que calien.

La colònia compta amb un carrer principal, el d'entrada al nucli, carrer colònia Viladomiu Nou, on es disposa una primera filera de cases adossades a l'església, amb el parc al davant i a continuació els carrers paral·lels i perpendiculars al carrer central; en aquests carrers es disposen els blocs de pisos de la colònia. Destaquen els dos grans blocs de pisos, ocupen tota la llargada de cadascun dels carrers i estan construïts a partir d'una mateixa tipologia d'estructura repetitiva; cada bloc disposa de la seva façana principal on es situa una gran galeria a la que, a nivell de planta baixa, es situen els portals d'accés a les escales de veïns i a partir de la que es distribueixen els habitatges, configurats per una mateixa estructura i distribució. En el cas del bloc situat més al nord, la façana de galeria obra a tramuntana, vers l'església, i consta de tres plantes; en el bloc més sud, la galeria està disposada al costat sud, obra al passeig i també és de tres nivells; ambdues galeries estan configurades per grans obertures a partir de pilars centrals i llindes en arcs rebaixats. Els habitatges del carrer principal, a l'entrada i fins a tocar a l'església, són casetes de planta baixa i pis. El passeig està flanquejat a un costat, per l'esmentat bloc de pisos, de més a llevant, i a l'altra banda de carrer, una filera de cases de planta baixa i pis. El passeig compta amb unes fileres de plataners, amb bancs per seure i és on es situaven/concentraven alguns dels serveis, la botiga, el bar, teatre-cinema i les escoles. Al final dels carrers, es disposa la torre de l'amo, situada en un punt elevat respecte de la fàbrica i amb vistes a aquesta.

La colònia disposa d'un camí asfaltat que connecta amb la veïna colònia del Guixaró, vial construït pels Viladomiu, a fi de connectar les dues fàbriques i colònies de la mateixa propietat, ja que el 1929 havien adquirit la colònia del Guixaró.

Observacions:

La Colònia Viladomiu Nou està inclosa en el "Pla director urbanístic de les colònies industrials del Llobregat"; el municipi de Gironella està comprès dins el Pla juntament els d'Avià, Balsareny, Berga, Casserres, Gaià, Navàs, Olvan i Puig-reig (DOGC núm. 4940 publicat el 03/08/2007).

Sortosament Viladomiu Nou, va veure com les naus de la fàbrica continuarien actives amb altres negocis, actualment encara està en ple funcionament i expansió, de fet, recentment s'ha aprovat l'ampliació del recinte industrial.

Història

La família Viladomiu es considera una de les famílies d'industrials o empresaris del tèxtil més ben documentades de Catalunya, fet que testimonia la importància d'aquesta nissaga. Els orígens es situen al segle XVI a Vilada; a mitjans del mateix segle es traslladaren a Berga, on es dedicarien a la manufactura de la llana i el lli. Al llarg dels segles, les generacions dels Viladomiu es van documentant en diferents

activitats vinculades a la fabricació de teixits o filats, així com la seva evolució i desenvolupament productiu adaptant-se a les necessitats i demandes de cada època; passant de la fabricació totalment artesanal en telers manuals de fusta fins a la important producció tèxtil en els telers mecànics a les fàbriques del peu del Llobregat. Al segle XVIII Tomàs Viladomiu Obiols es casa amb Antònia Bertran Martí, de "cal Rei" de Sallent i s'instal·la en aquest població, on va néixer Tomàs Viladomiu i Bertran, fundador de les colònies Viladomiu. Al 1874 Tomàs Viladomiu va fundar la colònia industrial tèxtil de Viladomiu Vell, llavors coneguda com la Plana de Sant Marc. Un cop la fàbrica de Viladomiu havia iniciat el seu funcionament; els Viladomiu van adquirir una nova parcel·la, la Clau de Sant Marc, més al sud de Viladomiu Vell, on iniciaren la construcció d'una nova colònia. La fundació de Viladomiu Nou es pot situar l'any 1880, moment en que es van començar a construir la nova colònia a l'indret anomenat Plana de Sant Marc; inicialment formada per la fàbrica, una nau industrial, i un bloc per acollir els treballadors; aquest primer edifici d'habitatges es va construir al carrer de baix, paral·lel a la vora del riu. Juntament amb la construcció d'aquestes primeres edificacions també es va bastí el canal que permetia conduir l'aigua cap a la fàbrica. Es considera que el naixement de la colònia Viladomiu Nou com a colònia independent de Viladomiu Vell és el 1897, quan els germans Josep i Jacint Viladomiu, es divideixen l'herència del pare i fundador, Tomàs Viladomiu; moment en el que la colònia deixa d'anomenar-se la Clau de Sant Marc i passar a denominar-se Viladomiu Nou i a estar gestionada per l'empresa de nova fundació "Tomàs Viladomiu i fill". A partir d'aquí iniciaria el seu propi recorregut, convertir-se en una important colònia tèxtil, amb la construcció de nous habitatges, edificis i incorporació de serveis, i amb l'ampliació de la primera petita fàbrica. El 1886 es construïren nous habitatges situats en un terreny més pla, sobre la fàbrica. A mitjans de l'any 1900 es va iniciar la construcció d'altres nous habitatges de la colònia, la construcció de l'església i de la torre dels amos. Aquestes noves edificacions es van inaugurar l'any 1905, seguidament es van realitzar millores en els carrers de la colònia. La producció augmentava i la fàbrica i colònia també. Al 1929 els Viladomiu amplien el negoci amb la compra de la colònia Guixaró i posteriorment, als anys 60 del segle XX, construïen la fàbrica de Can Llop a Olvan. L'any 1936 la fàbrica i la colònia van ser col·lectivitzades per la Generalitat. Després de la Guerra Civil s'inicia l'ampliació de serveis, amb la guarderia infantil i maternal (1943), ampliació i millores dels habitatges, un poliesportiu (1948), botigues, ampliació del carrer Nou (1951) que s'havia construït el 1929, construcció del nou edifici de les escoles (1957). Als anys 80 del segle XX arribava la crisi, així el 1982 Viladomiu Nou és veïe afectada comportant la suspensió de pagaments de l'empresa "S.A. Viladomiu"; es va crear la Cooperativa Laboral dels Treballadors que funcionaria fins el 1988, la nova empresa "Comercial Viladomiu S.A." faria suspensió de pagaments el 1989 i el 1991 tancaria la fàbrica. Al llarg de les darreres dècades del segle XX i amb les diferents crisis i finalment el tancament de la fàbrica, les necessitats de mà d'obra anaren disminuint i per tant, amb els anys també van anar marxant veïns amb la conseqüent despoblació de la colònia.

Bibliografia

- BUSQUETS I CASTELLA, J.; MONTAÑA, D.; PUJOL, J.; SERRA, R.: (1999): Gironella. Notes històriques. Gironella: Edicions del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural El Vilatà del Berguedà, Col·lecció L'Escambell, núm. 12.
- CASALS, R. Pvre. (2002): La Colònia Viladomiu Vell (1868-1935). Barcelona: Centre d'Estudis i Difusió del Patrimoni Industrial.
- PINEDA, B. (2008): Recuperació del patrimoni industrial català. Les colònies tèxtils. (722-TES-CA-3821; tutor: Robert Vergés) UPCommons, <http://hdl.handle.net/2099.1/6566>
- S/A. (1993): Cent imatges per a la història: Gironella, 1885-1973. Gironella: Associació Cultural El Vilatà; col·lecció l'escambell, 4.
- SERRA, R. et altri (1991): Guia d'Art del Berguedà. Berga, Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà.
- SERRA, R.; CASALS, L. (fotografies) (2000): Colònies Tèxtils de Catalunya. Barcelona: Angle Editorial i

Caixa de Manresa.

-SERRA, R. (2013): "Els orígens de la industrialització tèxtil de Gironella: Cal Metre, Cal Bassacs, Viladomiu Vell i Viladomiu Nou". L'Erol, núm. 118, pàg. 21-30.

-SOLER i RIBA, R. (2005): Viladomiu Nou. Berga.

-VALL CASAS, P. (1999): De colònies tèxtils a Parc Fluvial. El sistema de colònies tèxtils del Baix Berguedà. Gènesi i revaloració. Barcelona: Marcombo.

-VVAA (1994): Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, volum 5, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

-TEIXIDOR, E. (2010): Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya. Barcelona: Angle Editorial.

